

**AHMED b. MAHMÜD**  
Göynüklü  
(d.~ 1650'ler, ö. > Mart 1759)

**HAYATI**

A.M. Göynük'te doğmuştur.<sup>1</sup> *Ta'rîh*'inde 6 Şevval 1163/8 Eylül 1750'de yapılan tevcihat kayıtlarında kendisinden Göynüklü Ahmed Efendi diye bahseder.<sup>2</sup> Doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Ölüm yılı *Sicill*'de 1172/1759 olarak verilmekte ve öldüğünde 100 yaşını geçmiş olduğu belirtilmektedir.<sup>3</sup> A.M.'nin uzun bir ömür sürdüğü, eserine kaydettiği IV. Mehmed (hük. 1058-1099/1648-1687) dönemindeki isyanı (1687) gördüğüne ait bilgiden<sup>4</sup> ve bu isyanın eleştirisini yapacak olgun bir yaşta olmasından da anlaşılmaktadır. Buradan hareketle A.M.'un 1060/1650'li yıllarda doğmuş olduğunu tahmin edebiliriz.

A.M. uzun bir ömür sürmesine rağmen bugün hem hayatına hem eserine dair çok az bilgi bulunmaktadır. Babinger A.M.'nin eseri hakkında bir dipnotta kısa bilgi vermiş fakat hayatı hakkında açıklama yapmamıştır.<sup>5</sup> A.M.'den bahseden ve eserinin yazmasından ilk faydalanan A. N. Kurat'tır. Kurat makalesinde, A.M.'nin Osmanlı tarih yazarları arasında hak ettiği yeri alması gereken bir tarihçi olduğuna dikkat çekmiştir. Ayrıca hakkında çok az bilgi bulunan bu kişinin dil hususiyetlerine dayanarak Anadolu'lu olabileceği ihtimali üzerinde durmuştur.<sup>6</sup> Daha sonra Romanyalı tarihçi A. Tertecel A.M.'nin Prut seferine (1711) dair kaydettiklerinin Boğdan (Moldovya) tarihi için bakir ve çok önemli bilgileri içerdiğini belirterek araştırmacıların dikkatini bu esere çekmek istemiştir.<sup>7</sup> A.M.'nin eseri ve hayatı S. Çolak'ın 1999 tarihli *Ta'rîh-i Göynüklü* adındaki doktora tezine de konu olmuş *Ta'rîh*'i Osmanlı Devleti'nin 18. yüzyılı için önemli bir kaynak olarak sunulmuştur. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki tevcihat kayıtlarını esas alan E. Afyoncu makalesinde A.M.'nin kim olduğu konusunu aydınlatmaya çalışmıştır (2004). A.M. *Ta'rîh*'inin Prut seferine ait 30 varaklık bölümü Kurat tarafından Arap harfleriyle ve transkripsiyon halinde yayınlanmıştır.<sup>8</sup> Tamamının transkripsiyonlu metni ise S. Çolak ve A. Sağırlı tarafından yayına hazırlanmaktadır.

A.M.'nin *Ta'rîh*'i ve diğer bir çok bilgi bir yazma mecmua içindedir. A.M.'nin hayatına dair mevcut bilgiler çeşitli vesileler ile bu mecmuaya düştüğü notlarından ibarettir. Bu notlardan hareketle A.M. mecmuasını yazmaya ve günlüğünü tutmaya başladığı zaman hazine-i birun katibidir. Kendisi bu görevdeyken Rusya'ya açılan Prut seferine (1123/1711) katılmış, şahit olduğu olayları günü gününe kaydetmiştir. 1127/ 1715'te Avusturya'ya açılan sefer dolayısıyla kendisine hazine-i birun katipliğinin yanısıra piyade mukabeleciliği görevi tevcih edilmiştir<sup>9</sup>. Yaklaşık bir yıl sonra 10 Şevval 1128/27 Eylül 1716'da mevkufatçı olmuştur.<sup>10</sup> Kısa süre sonra, 11 Cemaziyelahir 1129/23 Mayıs 1717'de bu görevden azledilmiştir.<sup>11</sup> Eserine düştüğü kayda göre, 13 Şevval 1132/18 Ağustos 1720 tarihinde cebeciler katibidir ve daha

önce silahdar katipliği de yapmıştır.<sup>12</sup> A.M. bundan sonra 8 Şevval 1134/22 Temmuz 1722’de büyük kale tezkireciliğine atanmış<sup>13</sup> ve yaklaşık bir yıl sonra 22 Şevval 1135/24 Temmuz 1723’de azledilmiştir.<sup>14</sup> A.M. azledildikten iki yıl sonra 12 Şevval 1137/24 Haziran 1725’de tekrar piyade mukabelecisi olmuştur.<sup>15</sup> 9 Şevval 1142/27 Nisan 1730’da üçüncü defa cebeciler katipliğine atanmıştır.<sup>16</sup> Patrona Halil İsyanı’ndan kısa bir süre önce 16 Muharrem 1143/1 Ağustos 1730 tarihinde ikinci defa büyük kale tezkireciliği ve küçük ruznamçelik vekaleti kendisine ihsan olunmuştur.<sup>17</sup> A.M.’nin *Ta’rîh*’indeki 4 Rebiülahir 1143/17 Ekim 1730 tarihli kayıttan isyandan sonra onun ikinci defa mevkufatçılık ile görevlendirildiği anlaşılmaktadır.<sup>18</sup> İkinci mevkufatçılığının ardından ise 1 Zilhicce 1144/26 Mayıs 1732 ile 1 Cemaziyülevvel 1145/ 20 Ekim 1732 tarihleri arasında küçük ruznamecidir.<sup>19</sup> 27 Muharrem 1149/7 Haziran 1736’da Osmanlı ordusu Rusya’ya karşı sefer için Dâvûd Paşa Sahrâsı’na çıktığında A.M. kalyonlar defterdarıdır ve seferden muafır. Ayrıca bu görevi gereği Qırım’a gönderilmek için 5000 tüfenk-endaz levendat yazımına memurdur.<sup>20</sup> A.M. 2 Rebiülahir 1153/27 Haziran 1740’ta tekrar Anadolu muhasebecisi atanmış,<sup>21</sup> ancak 12 Şevval 1153/31 Aralık 1740’ta bu görevden azl olunmuştur.<sup>22</sup>

*Subhî Ta’rîhi*’ne göre 17 Şevval 1155/17 Aralık 1742 tarihinde tekrar cebeciler katipliğine atanmış<sup>23</sup> ve bu görevde 7 Ramazan 1156/25 Ekim 1743’e dek kalmıştır.<sup>24</sup> Eserindeki kayda göre A.M., 14 Rebiülevvel 1162’de/3-4 Mart 1749’da İstanbul’da çıkan bir fırtınada zahire yüklü gemilerin zarar gördükleri bir zamanda anbar emini olarak görevlidir.<sup>25</sup> A.M. 12 Şevval 1158/7 Kasım 1714’de şikk-i sani defterdarı atanmıştır ve 14 yıl bu hizmette bulunmuş ve ölünceye dek bu görevde kalmıştır.<sup>26</sup> A.M. yüz yaşını geçmiş olarak Şaban 1172/Mart-Nisan 1759’da ölmüş ve Üsküdar’da defnedilmiştir.<sup>27</sup> *Ta’rîh*’ine düştüğü son kaydın 25 Receb 1172/24 Mart 1759 tarihini taşıdığı göz önüne alınacak olursa, yazma işlemini vefatına kadar devam ettirdiği anlaşıyor.

#### ESERLERİ

① *Ta’rîh*: Eserin müellif elinden çıkmış bir nüshası Berlin, Staatsbibliothek, Ms. or. quart. 1209 numarada kayıtlı bir mecmua içindedir. 20 x 30 cm. ebadında, kahverengi meşin ciltli olan eserin, cildinin iç kısımları çiçek motifleri ile süslenmiştir. Mecmua 372 varaktır ve büyük bir kısmı nesih, zaman zaman divani yazı ile yazılmıştır. Bu mecmuada ‘Azîz Efendi ve ‘Ayn ‘Alî *Qânünnâmesi*’nden bilmecelelere, divan-ı hümayunun elkab ve inşa usullerinden bitkisel ilaçlara kadar 20’ye yakın farklı konuda giriş bulmak mümkündür. Ancak eserde pek çok sayfa ciltlenirken yanlış yere konulmuştur ve bu arada Prut seferine ait dört sayfa kaybolmuştur. Eserin başında bir fihrist bulunur. Ancak buradaki sayfa numaraları ile işlenen konular pek uyuşmamaktadır. Mecmuanın önemli kısmı y. 215b’den itibaren yazarın, 1123-1172/1711-1759 yılları arasında şahit olduğu olayları kaydettiği *Ta’rîh* kısmıdır. A.M. bu esere bir isim vermemiş, bazen “defter” olarak adlandırmıştır. S. Çolak doktora çalışmasında bu eseri *Ta’rîh-i Göynüklü* adıyla anmıştır.

A.M.'nin *Ta'rîh*'i 1 Muharrem 1123/19 Şubat 1711'de Osmanlı ordusunun Rus ordusuna karşı sefere çıkışı ile başlamakta ve 25 Receb 1172/24 Mart 1759'da Sultân III. Muştafâ'nın (hük. 1757-1774) kızının doğması dolayısıyla yapılan şenlikleri anlatımıyla son bulmaktadır. A.M. *Ta'rîh*'inde bizzat şahit olduğu olayları kronolojik olarak günü gününe kaydetmeye çalışmıştır. Ancak başlangıçta bunu titiz olarak yaptığı halde 1128/1726 Avusturya seferi sonrası, yaklaşık yaprak 295'ten itibaren buna fazla itina göstermemiştir. Eserin sonlarına doğru ise bir seneyi birkaç not ile geçiştirmiş ve bu bölümde daha ziyade tevcihatlara yer vermiştir. Bu yazmanın başında A.M.'nin adı geçmez, ancak eser okunduğunda düştüğü notlardan yazarın bizzat kendisi olduğu anlaşılmaktadır.

A.M. olayları şahit olduğu ve kendisine nakledildiği şekliyle sade, anlaşılır bir dil ile kaydetmiştir. Sebeplerini irdedememiş, ancak düşüncelerini ve eleştirilerini Patrona Halil ayaklanmasında (1143/1730)<sup>28</sup> ve Damad İbrâhîm Paşa'nın öldürülmesinde (18 Rebiülevvel 1143/1 Ekim 1730)<sup>29</sup> olduğu gibi zaman zaman dile getirmiştir.

*Ta'rîh*'deki konular geneli itibariyle şöyledir: 215b-242a varakları arasında 1123/1711 Osmanlı-Rus savaşı anlatılır. Bölüm Osmanlı ordusunun alaylar halinde İstanbul'dan Dâvûd Paşa Sahrâsı'na harekete geçişi ile başlar. Geçilen menziller, kaçır gün konaklanıldığı, iki menzil arasının kaç saatte alındığı, menzillerin tasvirleri, savaş meydanı Kekeç Ağzı'na (Novi Stanilişçe?) dek verilir. A.M. savaşı çizdiği renkli bir harita ile belirginleştirmiştir. 243b-269a, 1127/1715 Mora seferi hakkındadır. Bölüm 243b Mora'ya açılacak sefer dolayısıyla kapıkulu süvari bölüklerine, kadılara, kethüdalara, ayanlara gönderilen ve seferin sebebini açıklayan bir mektup ile başlar. Rebiülevvel 1127/Mart 1715'te sefere çıkan orduya A.M. bizzat iştirak etmiştir ve ordunun Modon kalesine (Methone) dek, geçtiği yaklaşık 58 menzilin tasvirlerini vermiştir. Bu bölüm Gördös (Korinthos), Anapoli (Navplion), Modon, Ayamavra (Lefkas) kalelerinin fethinin tamamlanmasından sonra, 269 a'da ordunun Burgas'a (Lüleburgaz) dönüşüyle 29 Zilkade 1127/26 Kasım 1715'te son bulur. 270a'da 1128/1716 Avusturya seferi başlamaktadır. A.M. sefere katılmıştır. Rebiülevvel 1128/Şubat 1716'dan itibaren geçilen menzilleri, iki devlet arasındaki mektuplaşmaları, atama ve azilleri kaydetmiştir. A.M. bu bölümde yer yer kişisel görüşlerini açığa vurmuş, eleştiriler getirmiştir. Bölüme ait son kayıt 295a'da Osmanlı ordusunun 25 Zilkade 1130/21 Ekim 1718'de İstanbul'a ulaştığına dairdir. A.M. bu seferlerin ardından İstanbul'da kalmıştır. Burada gördüklerini yazmaya devam etmiştir. 296a'da, 1 Şevval 1132/6 Ağustos 1720'de sur-ı hümayun hitan şenliklerinin hazırlıklarının başladığını belirtir ve şenlik masrafları hakkında ayrıntılı bilgi verir. Sur-ı hümayun şenliklerinin ikincisi 15 Rebiülahir 1141/18 Ekim 1728'de yapılan Zeyneb Sultân ile Muştafâ Paşa ve Hâsibe Sultân ile Silahdar Mehmed Paşa için yapılan çifte düğün, üçüncüsü ise 4 Muharrem 1156/28 Şubat 1743'de yapılan Esmâ Sultân'ın düğünüdür. İstanbul'da kalan A.M. İran ile olan gelişme ve görüşmeleri 21 Cemaziyülevvel 1149/27 Eylül 1736'ya dek İstanbul'dan takiple kaydetmiştir. Bu bölüm 301a'da Erzurum valisi Silahdar İbrâhîm Paşa'dan gelen ve Tebrîz'in, Tiflis'in (Tbilisi) ve Revân'ın (Yerevan) Osmanlı

idaresine girmek istediğini belirten mektupların 3 Cemaziyülevvel 1135/9 Şubat 1723'te görüşülmesiyle başlar, 333b'de İran ile yapılan 21 Cemaziyülevvel 1149/27 Eylül 1736 tarihli anlaşmaya dek sürer.

A.M. aynı zamanda İstanbul'da yaşanan yangınları, zelzeleleri, kendisine garib gelen olayları not etmiş, 322a'dan itibaren Patrona Halil ayaklanmasını (15 Rebiülevvel 1143/ 28 Eylül 1730), asilerin İstanbul'daki vukuatlarını, III. Ahmed'in (1114-1143/1703-1730) tahttan indirilmesini kaydetmiştir. 354b-358b arasında hastalıkların çeşidine göre bitkisel ilaç terkipleri verilmiştir.

A.M.'nin eserinin bilinen tek tam nüshası yukarıda değinilen Berlin yazmasıdır. 1986 tarihli makalesinden anlaşıldığına göre sadece Prut savaşını anlatan bölümü içeren yaklaşık 30 varaklık bir nüsha Şevket Rado'nun kütüphanesinde bulunmaktaydı. Bu nüsha Muharrem 1123/ Şubat 1711'de başlamakta ve Receb 1126/Temmuz-Ağustos 1714'te İsveç Kralı XII. Karl'ın memleketine dönüşü ile son bulmaktadır. Rado'nun belirttiğine göre bu nüshadaki son yaprağa 1205/1790 yılı düşürülmüş, yani istinsah bu yılda gerçekleşmiştir.<sup>30</sup> Rado'nun kütüphanesi günümüzde okuyucuya açık bulunmamaktadır.

*İçindekiler:* Berlin'deki Ms. or. quart 1209 no'lu yazmaya göre konu başlıkları tasnif edilebildiği ölçüde verilmeye çalışılmıştır.

216b: Sefer-i hümayün. 1 Muharrem 1123. 243b: Mora ceziresine sefer-i hümayün. 1126. 270a: Sefer-i hümayün °an cānib-i Nemçe. 1128. 295b: Der beyān-ı elçi-i Nemçe. 296a: Sür-i hümayün içün etrāf ve eknāfa tenbīh olunub, pīş-keşler içün defterleri verildi. 1 Şevval 1132. 300b: Müşāvere der bāb-ı hāzret-i şadr-ı °ālī der hūzūr-ı şadr-ı °ālī. 6 Muharrem 1135. 300b: Faşl-ı müşāvere der bāb-ı hāzret-i vezir-i a°zam der hūzūr-ı hāzret-i şadr-ı °ālī. 13 Safer 1135. 301a: Tebdilāt-ı h°ācegān-ı ba°z. 17 Rebiülevvel 1135. 301a: Müşāvere der bāb-ı sarāy-ı hāzret-i şadr-ı °ālī der hūzūr-ı şadr-ı °ālī. 3 Cemaziyülevvel 1135. 302a: Tebdilāt-ı h°ācegān-ı dīvān-i hümayün. 22 Şevval 1135. 314b: Devlet-i °aliyyeden İşfahān hākimi Eşref Hāna gidecek elçidir. 315a: °Aqd-i nikāh. 15 Rebiülahir 1141. 316b: Tevcihāt. 17 Şevval 1141. 317a: Elçi-i Rāşid Paşa āmed. 26 Zilkade 1141. 317b: Kebir ihrāq. Muharrem 1142. 318a: Sa°dābād, ziyāfet, tertib-i alay. 23 Muharrem 1142. 318b: Meşveret der bāb-ı hāzret-i şadr-ı °ālī ve hūzūr-ı hümayün. 4 Şevval 1142. 319b: Tevcihāt-ı h°ācegān-ı aqlām tebdilāt[ı] ve muqarrer ve ocağ-ı āgāyān ve sā°ire. 16 Şevval 1142. 319b: Elçi-i Qızılbaş. Pazar, 2 Zilhicce 1142. 320a: Der beyān-ı meşveret ve mükāleme-i elçi-i Şāh-ı °Acem. 320a: Meşveret der bāb-ı şadr-ı °ālī. 24 Zilkade 1142. 320b: İhrāc-ı mevācib. 9 Muharrem sene 1143. 321a: Hüruc-ı Şāh-ı Tahmāsp. 321a: Eşref Hāna imdād. 321a: Firār-ı Eşref Hān. 321b: İhrāc-ı ehl-i İslām [ez] qal°e-i Hamadān [ve] duhūl-i Qızılbaş. 321b: İhrāc-ı ehl-i İslām [ez] qazā-i Kirmān şāhān [ve] duhūl-i Qızılbaş. 321b: Elçi-i Şāh Tahmāsp Qulu. 322b: Hāze-l-vaq°a [Padişah ve şehzadelerin Üsküdar'dan İstanbul'a geçişi]. 323a: Qatl-i İbrāhīm Paşa ve Qapudan Muştāfā Paşa ve Mehmed Kethudā. 323a: Cülüs-i hümayün [Mahmud II]. 324a: Aqlām-ı hāzineden verilen icmāller mücibince verilecek °atıyye-i hümayünün defteridir. 27 Rebiülevvel 1143. 325b: Zorbālar. 17 Ramazan 1143. 326b: Def°a-i şālis-i eşqiyā. 29 Safer. 327b: Şüret-i mektüb-ı Ser°asker Ahmed Paşa bā-cānib-i şarq. 328b: Tahliş-i Bağdād. 330b: İhrāqlar. 9 Rebiülahir 1148. 331a: Mosqov Çasarı naqz-i °ahd edüb. 331b: Fevt-i Sultān Ahmed. 341b: Ziyāfet-i şadr-ı °ālī elçi-i Nemçe der Sa°dābād. 7 Receb 1153. 342a: Tevcihāt der hūzūr-ı şadr-ı °ālī. 12 Şevval 1153. 342b: Tevcihāt-ı ocağ-ı āgāyān. 13 Şevval 1153. 343a: Der maḥall-i elçi-i Tahmāsp Qulu Şāh. 23 Zil-Hicce 1153. 344b: °Acem elçisi hāzret-i vezir-i a°zam hāzretlerine geldi. 12 Muharrem 1154. 345a: Mosqov elçisi daḥi gelüb. 19 Muharrem 1154. 346b: Der ziyāfet-i elçi-i Mosqov. 28 Cemaziyülevvel 1154. 346b: Şulh-ı Mosqov. 347b: Meşveret der bāb-ı şadr-ı °ālī. 8 Safer 1155. 349a: Meşveret-i maḥfi der bāb-ı hāzret-i şadr-ı °ālī. 3 Receb 1155. 351a: °Azl-i °Alī Paşa. 4 Şaban 1156.

## HISTORIANS OF THE OTTOMAN EMPIRE

C. Kafadar H. Karateke C. Fleischer

351b: Tevcihât-ı erbâb-ı münâsib. 351b: Haber-i meserret, inhizâm-ı Şâh-ı °Acem Nâdir Şâh. 351b: Haber-i meserret. [Muşul seraskeri Hüseyin Paşa'dan gelen ve Nâdir Şâh'ın Sencân'da Yezid Kürtlerine yenilmesi hakkında]. 8 Şevval 1156. 352a: Tebdilât ve tevcihât. 16 Şaban 1158. 352b: Tevcihât-ı ba°z-ı ricâl. 7 Cemaziyelahir 1159. 353a: Gün-i şemsîñ tutulması. 353a: Şüret-i husûf. 353b: Tevcihât-ı hazret-i şadr-ı °âlî der bâb-ı sarây-ı şadr-ı °âlî. 10 Şevval 1161. 353b: Habsü'l-bevl için °ilâc budur. 20 Rebiülevvel 1165. 358b: Cehâz-ı Zübeyde Sultân bintü'l-Gâzî Sultân. 359b: °Avdet-i donanma-i hümayûn. 360a: Şüret-i qamer ve şüret-i şems. 360b: İhrâq-ı kebîr. 360b: İhrâq-ı hâne-i şeyhü'l-islâm efendi der qarîb-i Bâhçe Qapusu. 14 Rebiülevvel 1163. 361a: °Azl-i yeñîçeri ağası 24 Cemaziyülevvel 1163. 361a: Tevcihât-ı qâzî°asker-i Rûmeli. 12 Cemaziyelahir 1163. 361a: Tevcihât-ı emîn-i Tersâne-i °âmire. 17 Cemaziyelahir 1163. 361a: Tevcihât-ı şeyhü'l-islâm efendi. 27 Cemaziyelahir 1163. 361a: Ba°z-ı tevcihât ve tebdilât. 24 Şaban 1163. 361a: Tevcihât-ı erbâb-ı manşûb der huzûr-ı şadr-ı °âlî. 6 Şevval 1163. 361b: Be°avdet-i donanma dâhil-i Âsitâne ve ma° hazîne-i Mısr-ı Qâhire dâhil-i Âsitâne. 362a: Elçi-i Dubrovnik [cizye teslimi için gelişi], 15 Muharrem 1164. Ba°z-ı ricâle dâhi hil°at-i fâhire der huzûr-ı hümayûn. 362a: Qar zühûru. 23 Muharrem 1164. 362a: Ba°z-ı tevcihât der bâb-ı şadr-ı °âlî huzûr-ı şadr-ı °âlî. 20 Safer sene 1164. 362a: Def°a-i tevcihât-ı kethüdâ beg hazret-i şadr-ı °âlî defterdâr efendi. 362b: İhrâq-ı kebîr der Âsitâne-i sa°âdet fî 9 Temmuz/fî 7 Şaban sene 1164. 362b: Qar yağdı. 362b: İhrâc-ı donanma-i hümayûn. 16 Cemaziyelahir 1165. 363a: İhrâq-ı kebîr Gedik Paşa qurbunda Şabuncılar hânında. 363a: Hâcc-ı şerîf[-i] şadr-ı a°zam hazretlerinin vâidesi. 363a: Zelzele-i °azîm. 363a: Vefât-ı Sultân °Ayşe Sultân. 17 Zilkade 1165. 363b: Tevcihât-ı kethüdâ beg hazret[-i] şadr-ı °âlî. 10 Muharrem 1166. 363b: İhrâc-ı mevâcib. 21 Muharrem 1166. 363b: Tersâne-i °âmireniñ donanma-i hümayûn qalyonları geldi. 8 Safer 1166. 364a: Da°vet-i mevlûd-i şerîf; şüret-i fermân-ı °âlî. 13 Rebiülevvel 1166. 364a: Tevcihât-ı Mısr-ı Qâhire. 1 Cemaziyülevvel 1166. 364a: İhrâc-ı mevâcib. 1165. 364b: İhrâc-ı donanma-i hümayûn [ez] Tersâne-i °âmire. 22 Cemaziyelahir 1166. 364b: Harîq. 1 Receb 1166. 364b: Def°a-i harîq. 20 Receb 1166. 364b: Def°a-i harîq. 24 Receb 1166. 364b: °Azl-i baş bağı qulu ağası. 4 Şaban 1166. 365a: İhrâc-ı mevâcib. 17 Şaban 1166. 365a: İmsâkiyye. 1 Ramazan 1166. 365a: Dolu zühûru. 365a: Ramazan-ı şerîfatîñ gürresi. 1166. 365a: Tevcihât-ı erbâb-ı menâsib. 10 Şevval [1166]. 365b: Tevcihât. 1 Muharrem 1167. 365b: Qırâ°at-ı mevlûd-i şerîf. 12 Rebiülevvel 1167. 366a: İhrâq-ı kebîr. 15 Cemaziyülevvel [1167]. 366 b: Bâ-hta°-ı hümayûn. 5 Şaban 1167. 366b: Tevcihât-ı erbâb-ı münâsib. 7 Şevval 1167. 366b: °Azl-i kethüdâ beg ve Rûmeli pâyesiyle iki tuğ. 367a: İhrâq-ı kebîr. 11 Teşrin-i evvel 1167. 367a: İntiqâl-i Sultân Mahmûd Han, cülûs-ı Sultân °Osman Han. 367b: Şüret-i fermân ki şadr-ı a°zam °Ali Paşa hazretleri mühre geldiği da°vetdir. 367b: Şüret-i fermân bâ-tezkire-i kethüdâ beg. 12 Cemaziyelahir 1168. 367b: İhrâq-ı eyvân-ı Sarı qal°e(?). 367b: °Azl-i vezîr-i a°zam °Ali Paşa hazretleri. 368a: Vefât-ı Vâlide Sultân bint-i hazret-i Sultân °Osman Han. 26 [Safer] 1169. 368b: İhrâq-ı kebîr °an tafsîl °an ha°t-ı hümayûn ve bâ-fermân-ı °âlî ve tahrîr-i qâdi-i İstanbul. 1169. 368b: °Azl-i vezîr-i a°zam Muştafâ Paşa. 369 a: Tevcihât der vüzerâ (?) üç tuğ kethüdâ beg Ahmed Paşa. 15 Rebiülahir 1169. 369b: Def°a-i ihrâq. 27 Cemaziyülevvel 1169. 369b: °Azl-i vezîr-i a°zam Sa°id Paşa. 1 Receb 1169. 370a: Vezâret-i Râgib Mehmed Paşa mühr-i şerîf verildiği ta°rihidir. 370a: İhrâc-ı donanma-i hümayûn. 3 Şaban 1170. 370a: Tevcihât-ı kethüdâ-i şadr-ı °âlî. 21 Cemaziyülevvel 1170. 370a: Müteveffâ vezîr kethüdâsı Der-vîş Mehmed Ağa. 3 Zilhicce 1170. 370a: Naşb-ı kethüdâlıq. 3 Zilhicce 1170. 370b: Tevcihât. 3 Muharrem 1171. 370b: Müteveffâ Sultân °Osman b. Sultân el-Gâzî Muştafâ Han. 15 Safer 1171. 370b: Qırâ°at-ı ha°t-ı hümayûn der bâb-ı sarây-ı şadr-ı °âlî. 17 Safer 1171. 370b: Meşveret der huzûr-ı hümayûn. 15 Rebiülevvel 1171. 370b: Tevcihât. 27 Rebiülevvel 1171. 371a: °Aqdü'l-nikâh-ı vezîr-i a°zam Râgib Mehmed Paşa, [be-]Şâlihâ Sultân bint-i Sultân Han. 27 Receb 1171. 371a: Teşrif-i Şâlihâ Sultân. 5 Şaban/2 Nisan 1171. 371b: Tevcihât-ı erbâb-ı menâsib, hazret-i şadr-ı °âlî huzûrunda hil°at-ı fâhire ilbâs. 3 Ramazan 1171. 371b: İhrâq-ı kebîr. 21 Zilkade 1171. 371b: Dünyâya gelen sultân ta°rihidir. 14 Receb 1172.

BİBLİYOGRAFYA

① *Ta'riḥ*

*Yazmalar:* (1) Berlin, Staatsbibliothek, Ms. or. quart. 1209. 371 y., 29-37 sat., ne-sih ve kısmen divani. (Barbara Flemming, *Verzeichnis der orientalischen Handschriften in Deutschland, Türkische Handschriften*, c. 13 (Wiesbaden, 1968), 28 (no. 41), 151-152 (no. 191), 153-154 (no. 193), 186-187 (no. 227), 203 (no. 247), 256-257 (no. 321), 259-260 (no. 326), 271 (no. 341), 272 (no. 342), 275 (no. 348-349), 276 (no. 350), 319 (no. 416), 334-335 (no. 428), 338 (no. 433), 346-347 (no. 446). (2) İstanbul, Şevket Rado Özel Kütüphanesi. 30 y.

*Edisyonlar:* Yok.

*Kaynaklar:* Mehmed Şüreyyā, *Sicill-i ʿOsmānī*, c. 1 (İstanbul, 1308/1890-91), 256. Sāmi ve Şākīr ve Şubhī, *Sāmi ve Şākīr ve Şubhī Ta'riḥi*, (İstanbul, 1198/ 1783-84), 214b. Franz Babinger, *Die Geschichtsschreiber der Osmanen und ihre Werke* (Leipzig 1927), 313. Akdes Nimet Kurat, “İsveç Kralı XII. Karl’ın Türkiye’de Kaldığı Zamana Ait Metinler ve Vesikalar”, *AÜDTCF Tarih Araştırmaları Dergisi*, no. 5/1, Ekler I, (1943), V-VII. A.N. Kurat, *Prut Seferi ve Barışı 1123 (1711)*, (Ankara, 1951). A.N. Kurat, “Hazine-i Birûn Kâtibi Ahmed bin Mahmud’un (1123-1711) Prut Seferine ait Defteri”, *AÜDTCF Tarih Araştırmaları Dergisi*, c. IV/6-7 (1966), 261-427. Şevket Rado, “Hazine-i Bîrûn Kâtibi Ahmed bin Mahmud Efendinin Tuttuğu Prut Seferine Ait Defterden Koparılan Sahifelerde Neler Vardı?”, *Belleten*, c. L/198 (Aralık 1986), 807-824. Adrian Tertecel, “Un Izvor Otoman Necunoscut Istoriografiei Noastre: ‘Jurnalul’ (Defter) lui Ahmed bin Mahmud (secretar al vistieriei otomane) privind campania militara a Inaltei Porti din anul 1711 în Moldova”, *Universitatea Bucureşti Facultatea de istorie Caietele Laboratorului de studii Otomane*, no. 2, (Bucureşti, 1995), 55-133. Songül Çolak, *Die Bedeutung des Geschichtsschreibers Ahmed b. Mahmud und seines Werkes Târiḥ-i Göynüklü als Quelle für die Geschichte des Osmanischen Reiches im 18. Jahrhundert* (Berlin, 1999). Songül Çolak, “XVIII. Yüzyıl Osmanlı Tarih Yazıcılarından Hazine-i Birûn Kâtibi Ahmed bin Mahmûd’un Hayatı”, *Belleten*, LXVII/250 (Aralık 2003), 853-865. Erhan Afyoncu, “Hazine-i Birûn Kâtibi Ahmed bin Mahmûd Kimdir?,” *Journal of Turkish Studies*, c. 28/1 (2004), 1-8.

<sup>1</sup> Hangi Göynük olduğunu tespit edemedim.

<sup>2</sup> Ahmed b. Mahmûd, *Ta'riḥ-i Göynüklü*, Berlin, Staatsbibliothek, Ms. or. quart. 1209, 361b. (aşağıda TG)

<sup>3</sup> Mehmed Şüreyyā, *Sicill-i ʿOsmānī*, c. 1 (İstanbul, 1308/1890-91), 256

<sup>4</sup> TG, 324 .

<sup>5</sup> Franz Babinger, *Die Geschichtsschreiber der Osmanen und ihre Werke* (Leipzig 1927), 313, dp. 1.

<sup>6</sup> Akdes Nimet Kurat, “Hazine-i Birûn Kâtibi Ahmed bin Mahmud’un (1123-1711) Prut Seferine Ait Defter’i,” *Ankara Üniversitesi DTCF Tarih Araştırmaları Enstitüsü Tarih Araştırmaları Dergisi*, IV/6-7 (1966), 266.

<sup>7</sup> Adrian Tertecel, “Un Izvor Otoman Necunoscut Istoriografi-noaste: “Jurnalul” (Defter) Lui Ahmed bin Mahmud (secretar al vistieriei otomane) privind campania militara a inaltei Porti din anul 1711 in

## HISTORIANS OF THE OTTOMAN EMPIRE

C. Kafadar H. Karateke C. Fleischer

Moldova,” *Universitatea Bucuresti Facultatea de istorie Caietele Laboratorului de studii Otomane*, 2 (1995), 55-133.

<sup>8</sup> Kurat, *aynı makale*, 267-427.

<sup>9</sup> *TG*, 266b.

<sup>10</sup> *TG*, 283a.

<sup>11</sup> *TG*, 287b.

<sup>12</sup> *TG*, 296a.

<sup>13</sup> *TG*, 300b.

<sup>14</sup> *TG*, 302a.

<sup>15</sup> *TG*, 302b.

<sup>16</sup> *TG*, 319a-b.

<sup>17</sup> *TG*, 320b.

<sup>18</sup> *TG*, 324b.

<sup>19</sup> S. Çolak, “XVIII. Yüzyıl Osmanlı Tarih Yazıcılarından Hazine-i Birûn Kâtibi Ahmed bin Mahmud’un Hayatı,” *Belleten*, LXVII/250 (Aralık 2003), 861.

<sup>20</sup> *TG*, 332a.

<sup>21</sup> *TG*, 341b.

<sup>22</sup> *TG*, 342a.

<sup>23</sup> *Sâmi ve Şâkir ve Şubhî Ta’rîhi* (İstanbul, 1198/1783-84), 214b. Krş. *Sicill-i ‘Osmânî*, c. 1, 256.

<sup>24</sup> Çolak, *aynı makale*, 863.

<sup>25</sup> *TG*, 359a.

<sup>26</sup> *Sicill-i ‘Osmânî*, c. 1, 257.

<sup>27</sup> Aynı yer.

<sup>28</sup> *TG*, 324a.

<sup>29</sup> *TG*, 323b.

<sup>30</sup> Şevket Rado, “Hazine-i Bîrun Kâtibi Ahmed bin Mahmud Efendi’nin Tuttuğu Prut Seferine Ait Defterden Koparılan Sahifelerde Neler Vardı?,” *Belleten*, L/198 (Aralık 1986), 809.

Songül ÇOLAK

Ağustos 2005